

ВІДСТУПЛЕННЯ ВІД ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ У ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ

Аналіз судової практики
Великої палати Верховного
Суду

ЩОДО ВІДСУТНОСТІ ОБМЕЖЕННЯ РОЗМІРУ ГРОШОВИХ ВИМОГ КРЕДИТОРА ДО МАЙНОВОГО ПОРУЧИТЕЛЯ ДОГОВІРНОЮ ВАРТІСТЮ ПРЕДМЕТА ЗАСТАВИ

Постанова ВСУ від 29.03.2017 у справі
№3-1591гс16 (№918/169/16)

Постанова ВП ВС від 15.05.2018 у справі
№ 902/492/17

Відповідно до частини 1 статті 11 Закону України «Про іпотеку» майновий поручитель несе відповідальність перед іпотекодержателем за невиконання боржником основного зобов'язання виключно в межах вартості предмета іпотеки. Тобто відповідальність майнового поручителя як іпотекодавця, який не є одночасно боржником в основному зобов'язанні, обмежується вартістю майна, переданого в іпотеку.

іпотекодержатель (заставодержатель) має право задовольнити всі свої забезпечені заставою чи іпотекою вимоги до боржника за рахунок майнового поручителя у розмірі вартості фактичної реалізації предмета майнової поруки, що здійснюється в порядку, передбаченому законодавством. Отже, виражений у грошовій формі розмір зобов'язання майнового поручителя визначається виходячи із дійсних на відповідний момент зобов'язань боржника,..
<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74218793>

ЩОДО ЮРИСДИКЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ У СПОРАХ ПІД ЧАС ПРОЦЕДУРИ ВИВЕДЕННЯ БАНКУ З РИНКУ АБО ЙОГО ЛІКВІДАЦІЇ ЗА УЧАСТЮ ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Постанови ВСУ від 15.06.2016 у справі № 21-286а16 та від 16.02.2016 у справі № 21-4846а15

Постанова ВП ВС від 12.06.2018 у справі № 910/14465/17

Відповідно до статей 1, 3, 4, 6 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» Фонд гарантування вкладів є державною спеціалізованою установою, яка виконує функції державного управління у сфері гарантування вкладів фізичних осіб, а Уповноважена особа Фонду виконує від імені Фонду делеговані останнім повноваження щодо ліквідації банку та гарантування вкладів фізичних осіб; спори, які виникають у цих правовідносинах, є публічно-правовими та підлягають вирішенню за правилами КАС України, а не за правилами ГПК України.

справи у спорах між суб'єктами господарювання, де однією зі сторін є банк, повноваження управління та контролю якого здійснює Фонд гарантування вкладів фізичних осіб під час процедури виведення такого банку з ринку або його ліквідації, у тому числі в особі уповноваженої особи (осіб) Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, відносяться до юрисдикції господарських судів...

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74838910>

ЩОДО МОЖЛИВОГО СПОСОБУ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНОГО ПРАВА ШЛЯХОМ ВИЗНАННЯ ПРОТИПРАВНИМ І СКАСУВАННЯ РІШЕННЯ ОМС БЕЗ ВИМОГ ПРО СКАСУВАННЯ ПРАВОВСТАНОВЛЮЮЧИХ ДОКУМЕНТІВ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ

Постанова ВСУ від 11.11.2014
у справі №21-405а14

Постанова ВП ВС від 30.05.2018 у справі
№923/466/17

В разі прийняття органом місцевого самоврядування (як суб'єктом владних повноважень) ненормативного акта, який застосовується одноразово, після реалізації вичерпує свою дію фактом його виконання і з прийняттям якого виникають правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів (зокрема, рішення про передачу земельних ділянок у власність, укладення договору оренди), позов, предметом якого є спірне рішення органу місцевого самоврядування, не повинен розглядатися, оскільки обраний позивачем спосіб захисту порушених прав не забезпечує їх реального захисту.

Особа, законний інтерес або право якої порушено, може скористатися способом захисту, який прямо передбачено нормою матеріального права. На таку особу (позивача) не можна покласти обов'язок об'єднання вимог про визнання протиправним і скасування рішення органу місцевого самоврядування та вимог про скасування правовстановлюючих документів на земельну ділянку, укладених (виданих) на підставі такого рішення....

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74506122>

ЩОДО ПІДВІДОМЧОСТІ ГОСПОДАРСЬКИМ СУДАМ СПОРІВ ЗА УЧАСТЮ СТОРОНИ - НЕПРИБУТКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО НЕ ЗДІЙСНЮЄ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ОСББ, ТПП).

Постанова ВСУ від 30.03.2016
у справі №915/175/15

Постанова ВП ВС від 18.04.2018 у справі
№904/2796/17

Відповідно до статті 1 Господарського процесуального кодексу України (в редакції, чинній на час розгляду справи) право на звернення до господарського суду з позовом мають юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність, пов'язану з отриманням прибутку.

Відповідно до частини першої статті 1 Господарського процесуального кодексу України (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) до господарського суду мають право звертатися підприємства, установи, організації, що є суб'єктами некомерційної господарської діяльності....

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73598967>

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ЧАСТИНИ МАЙНА ТОВАРИСТВА, НАЛЕЖНОЇ ДО СПЛАТИ УЧАСНИКУ, ЯКИЙ ВИХОДИТЬ З ТОВАРИСТВА, ІЗ ДІЙСНОЇ (РИНКОВОЇ) ВАРТОСТІ ОБ'ЄКТА ОЦІНКИ

Постанова ВСУ від 18.11.2014
у справі №910/10168/13

Постанова ВП ВС від 24.04 .2018 у справі
№925/1165/14

Верховний Суд України у постанові пославшись на частину другу статі 148 ЦК України та статтю 54 Закону України «Про господарські товариства», дійшов висновку, що вартість частини майна товариства, що підлягає виплаті, повинна відповідати вартості чистих активів товариства, яка визначається в порядку, встановленому законодавством, пропорційно його частці в статутному капіталі товариства на підставі балансу, складеного на дату виходу (виключення).

Вартість частини майна товариства, належна до сплати учаснику, який виходить із цього товариства, має визначатися із дійсної (ринкової) вартості об'єкта оцінки, з урахуванням всього майна товариства.....

[http://www.reyestr.court.gov.ua/
Review/73896751](http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73896751)

ЩОДО ПРАВА СТРАХОВИКА ЗА ДОГОВОРОМ ВІДМОВИТИ У ЗДІЙСНЕННІ ВИПЛАТИ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ У ВИПАДКУ ПРОПУСКУ ВСТАНОВЛЕНОГО СТРОКУ НЕЗАЛЕЖНО ВІД СУБ'ЄКТА ЗВЕРНЕННЯ

Постанова ВСУ від 15.04.2015
у справі №3-49гс15

Постанова ВП ВС від 05.06 .2018 у справі
№910/7449/17

Визначена п.п. 37.1.4 пункту 37.1 статті 37 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» можливість відмови страховика у виплаті страхового відшкодування страхувальнику в разі неподання заяви про страхове відшкодування впродовж установлених строків, не стосується страховика, який виплатив страхове відшкодування згідно з договором майнового страхування, до особи, відповідальної за завдані збитки, про відшкодування виплачених ним фактичних сум у межах, визначених договором.

право страховика за договором (полісом) відмовити у здійсненні виплати страхового відшкодування у випадку пропуску встановленого строку на звернення до нього із заявою про його виплату підлягає застосуванню, в тому числі у випадку, коли з такою заявою звертається не безпосередньо потерпілий, а особа, яка здійснила відшкодування потерпілому завданого внаслідок пошкодження належного йому транспортного засобу збитку на підставі договору добровільного майнового страхування.....

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74838785>

ЩОДО СПЛАТИ СУДОВОГО ЗБОРУ З АПЕЛЯЦІЙНОЇ І КАСАЦІЙНОЇ СКАРГ НА ВСІ БЕЗ ВИНЯТКУ УХВАЛИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ОСКАРЖЕННЮ

Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 18.01.2018 у справі № 565/256/15-ц

Постанова ВП ВС від 29.05 .2018 у справі №915/955/15

ні розділом VII Цивільного процесуального кодексу України, ні Законом України "Про судовий збір" № 3674-VI (частина перша статті 3) не передбачено необхідності сплати судового збору за подання скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи ДВС, відтак за подання скарги судовий збір не сплачується. Таким чином, не підлягає сплаті судовий збір за подання апеляційної скарги у справах за скаргами на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи ДВС.

Ставка судового збору у розмірі одного прожиткового мінімуму для працездатних осіб стосується подання апеляційних і касаційних скарг на всі без винятку ухвали господарського суду, які підлягають оскарженню, незалежно від того, чи передбачено Законом №3674-VI справляння судового збору за подання тих заяв, за результатами розгляду яких виносяться відповідні ухвали.....

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74506127>

ЩОДО НЕМОЖЛИВОГО СПОСОБУ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНОГО ПРАВА ШЛЯХОМ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ НАДАТИ АКТИ ПРИЙМАННЯ-ПЕРЕДАЧІ ТОВАРУ

Постанова ВСУ від 04.10.2017 у справі
№914/1128/16

Постанова ВП ВС від 11.09.2018 у справі
№905/1926/16

Згідно з приписами ст.16 ЦК України та ст.20 ГК України визначено способи захисту прав та інтересів, і цей перелік не є вичерпним. Отже, суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом, в тому числі шляхом підписання акта приймання-передачі товару.

Вимога про зобов'язання відповідача надати акт приймання-передачі за договором купівлі-продажу не приводить до поновлення порушеного права позивача та, у разі її задоволення, не може бути виконана у примусовому порядку, оскільки відсутній механізм виконання такого рішення. Вказана вимога не відповідає способам захисту прав, встановленим чинним законодавством.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76596894>

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМ ДОГОВОРУ, ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПО ЯКОМУ ПРИПИНИЛИСЯ

Постанова ВСУ від 23.12.2015 у справі
№918/144/15

Постанова ВП ВС від 27.11.2018 у справі
№905/1227/17

фактичне користування майном на
підставі договору оренди в разі
визнання його недійсним
унеможлиблює застосування наслідків
наслідки недійсності правочину
відповідно до ст. 216 ЦК. Тому,
визнаючи договір оренди недійсним,
необхідно встановити обставини,
пов'язані з виконанням договору.
Визнання договору оренди недійсним
є неможливим, оскільки предмет
спору припинив існування.

розірвання сторонами договору,
виконаного повністю або частково, не
позбавляє сторони права на
звернення в майбутньому з позовом
про визнання такого договору
недійсним

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76596894>

ЩОДО ПРАВИЛА ІСНУВАННЯ ОДНОГО ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПРО ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ

Постанови ВП ВС від 14.03.2018 року у справі № 660/612/16-ц, від 12.09.2018 року у справі № 906/530/17, від 17.10.2018 року у справах № 5028/16/2/2012 та № 927/395/13

Постанова ВП ВС від 05.12.2018 у справі №904/7326/17

при виконанні судових рішень діє правило існування одного виконавчого провадження про примусове виконання щодо одного боржника незалежно від кількості судових рішень та юрисдикцій, у яких ці судові рішення, що підлягають примусовому виконанню, були ухвалені, та незалежно від кількості стягувачів

Стаття 30 Закону № 1404-VIII передбачає обов'язок лише державного виконавця передати відкрите виконавче провадження іншому державному виконавцю, який першим відкрив виконавче провадження, для виконання ним у рамках зведеного виконавчого провадження кількох рішень щодо одного боржника. Для приватного виконавця такого обов'язку не передбачено <http://reestr.court.gov.ua/Review/78534731>

ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ РІШЕННЯ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Постанова ВСУ від 11.11.2014 у справі № 21-405а14

Постанова ВП ВС від 19.06.2018 у справі №916/1979/13

У разі прийняття ОМС (як суб'єктом владних повноважень) ненормативного акта, що застосовується одноразово, який після реалізації вичерпує свою дію фактом його виконання і з прийняттям якого виникають правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів, позов, предметом якого є спірне рішення ОМС, не повинен розглядатися, оскільки обраний позивачем спосіб захисту порушених прав не забезпечує їх реального захисту.

Рішення органу місцевого самоврядування у сфері земельних відносин, яке має ознаки ненормативного акта та вичерпує свою дію після його реалізації, може оспорюватися з точки зору законності, а вимоги про визнання рішення незаконним - розглядатися в порядку цивільного або господарського судочинства.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77521253>

ЩОДО СПЛАТИ СУДОВОГО ЗБОРУ – ВИМОГА ПРО СТЯГНЕННЯ СЕРЕДНЬОГО ЗАРОБІТКУ ЗА ЧАС ЗАТРИМКИ РОЗРАХУНКУ ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ

Постанови ВСУ від 14.11.2012 у справі № 6-139цс12,
КГС ВС від 19.10.2018 у справі №910/3262/16 КЦС ВС
від 18.12.2018 у справі № 234/6607/17

постанова ВП ВС від 30.01.2019 у справі
№910/4518/16

Позивачі звільняються від сплати судового збору за позовами про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні, який входить до структури заробітної плати.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/27595037>

<http://reestr.court.gov.ua/Review/78048444>

<http://reestr.court.gov.ua/Review/78979367>

Пільга щодо сплати судового збору, передбачена пунктом 1 частини першої [статті 5 Закону України «Про судовий збір»](#), згідно з якою від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються позивачі - у справах про стягнення заробітної плати та поновлення на роботі, **не поширюється** на вимоги позивачів про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні під час розгляду таких справ в усіх судових інстанціях.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/79684987>

ЩОДО СТАВКИ СУДОВОГО ЗБОРУ, ЩО ПІДЛЯГАЄ СПЛАТІ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПОРІВ ПРО ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА ПРЕДМЕТ ЗАСТАВИ ПІСЛЯ ВИРІШЕННЯ СПОРУ ПРО ВИКОНАННЯ ОСНОВНОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 23.01.2018 у справі № 2-340/461/16-ц

Постанова ВП ВС від 26.02.2019 у справі №907/9/17

При зверненні до суду з позовною заявою про звернення стягнення заборгованості за кредитним договором на предмет іпотеки, судовий збір має сплачуватись в сумі - 1 розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб як за подання до суду позовної заяви немайнового характеру, яка подана юридичною особою.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/71807544>

Позовні вимоги про звернення стягнення на заставлене майно мають вартісну оцінку, носять майновий характер і розмір ставок судового збору за їх подання визначається за вимогами ст.4 ЗУ «Про судовий збір», виходячи з розміру грошових вимог позивача, на задоволення яких спрямовано позов.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77521253>

ЩОДО СТРОКУ ДЛЯ ЗВЕРНЕННЯ ДО НОТАРІУСА ЗА ВЧИНЕННЯМ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ

Постанови Касаційного цивільного суду у складі
Верховного Суду від 17.05.2018 у справі
№307/1580/17

Постанова ВП ВС від 02.07.2019 у справі
№916/3006/17

Норма частини другої статті 88 Закону
України «Про нотаріат» не обмежує
трирічним строком нарахування
заборгованості, на стягнення якої
вчиняється виконавчий напис, за умови
встановлення сторонами відповідно
до статті 259 ЦК України збільшеної
позовної давності для відповідної вимоги,
в тому числі за домовленістю сторін
<http://reestr.court.gov.ua/Review/74120843>

Якщо для вимоги, за якою
видається виконавчий напис, законом
установлено інший строк давності,
виконавчий напис видається у межах
цього строку. Тобто, інший строк
давності для вчинення виконавчого
напису нотаріуса повинен бути прямо
передбачений саме законом, і не
може бути змінений домовленістю
сторін [http://reestr.court.gov.ua/Review/
83589983](http://reestr.court.gov.ua/Review/83589983)

ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СУБ'ЄКТА ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН, УХВАЛЕНОГО НА КОРИСТЬ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Постанови ВП ВС від 12.02.2019 у справі №911/414/18 та від 12.06.2019 у справі № 911/848/18

Постанова ВП ВС від 21.08.2019 у справі №911/3681/17

Визнання недійсним рішення суб'єкта владних повноважень про надання земельної ділянки у власність фізичній особі, безпосередньо не впливає на права і обов'язки такої фізичної особи, якщо вона не є власником земельної ділянки на момент пред'явлення позову і якщо жодні позовні вимоги до такої фізичної особи позивачем не заявлені.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/80115448>

<http://reestr.court.gov.ua/Review/82637256>

Вимога про скасування рішення суб'єкта владних повноважень у сфері земельних відносин, ухваленого на користь фізичної особи, в якій з цього рішення виникли відповідні права та обов'язки, безпосередньо стосується прав та обов'язків цієї особи, тому відповідний спір має розглядатися судом за правилами Цивільного процесуального кодексу України.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/84153021> Наведене відповідає висновкам, викладеним раніше ВП ВС в постановках від 04.07.2018 у справі №361/3009/16-ц, 07.11.2018 у справах №488/6211/14-ц, №488/5027/14-ц, від 30.01.2019 у справі № 485/1472/17, від 15.05.2019 у справах №522/7636/14-ц, №469/1346/18, від 26.06.2019 року у справі № 911/2258/18.

ЩОДО СПОСОБУ ВІДСТУПЛЕННЯ ЧАСТКИ УЧАСНИКОМ ТОВ ТА ПЕРЕХІД ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЧАСТКУ В СТАТУТНОМУ КАПІТАЛІ ТОВАРИСТВА

Постанови ВСУ від 22.12.2009 у справі №33/45-09-1388, 17.07.2018 у справі №916/2386/17, від 31.10.2018 у справі № 904/9835/17, від 28.11.2018 року у справі № 903/568/17.

Постанова ВП ВС від 01.10.2019 у справі №909/1294/15

Спосіб відступлення учасником ТОВ своєї частки іншим учасникам обирається її власником, і прийняття загальними зборами рішення про перерозподіл часток у статутному капіталі ставиться в залежність від волевиявлення власника перерозподіленої частки, а не від способу відступлення частки учасником товариства, оскільки закон допускає відступлення як шляхом укладення угод, **так і іншим чином**. При з'ясуванні змісту положення «іншим чином» треба виходити з того, що для прийняття зборами рішення важливо, що власник частки може реалізувати своє право на її часткове зменшення **у будь-який спосіб, не заборонений законом**.

Відступлення учасником ТОВ частки у статутному капіталі товариства є відчуженням частки, яке потребує волевиявлення **особи**, яка відчужує частку, й **особи**, яка приймає частку у власність, тобто не є самостійним непоіменованим видом договору, оскільки воно відбувається шляхом укладання договору купівлі-продажу, міни, дарування тощо. Відповідно до вимог статей 717, 719 ЦК України договір дарування частки (корпоративних прав) у статутному капіталі товариства має вчинятися у письмовій формі. Письмова форма договору дарування частки може вважатися дотриманою, зокрема, **якщо волевиявлення сторін викладено в заяві учасника на ім'я товариства та протоколі загальних зборів учасників товариства за умови, що в цих документах зазначено про безоплатність передачі частки і протокол містить підписи обох сторін правочину (дарувальника і обдаровуваного)**. <http://reestr.court.gov.ua/Review/8481453>